

УДК 346.62(477)

Євген Гнедик,
адвокат, м. Харків

ЗАСОБИ РЕГУЛЮЮЧОГО ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ

Обґрунтована необхідність регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму. Проаналізовані передбачені українським законодавством про туризм засоби регулюючого впливу держави. Доведено, що в сфері медичного туризму у разі формування туристичного продукту є потреба в поєднанні регулюючого впливу держави, що застосовується стосовно туристичних послуг, із засобами, що притаманні медичній діяльності. Обґрунтовано доцільність гармонійного поєднання приватних і публічних інтересів у сфері медичного туризму. Запропонована модель регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму.

Ключові слова: медичний туризм, публічні та приватні інтереси, регулюючий вплив держави.

Постановка проблеми. Формування та реалізація в Україні політики державного регулювання діяльності у сфері медичного туризму характеризується недосконалістю, недостатністю й суперечливістю нормативно-правового регулювання. З одного боку, держава не використовує необхідні й достатні правові засоби захисту прав споживачів (пацієнтів) послуг у сфері медичного туризму, з іншого – наявні нормативно-правові акти, які мають регулювати ці відносини, є суперечливими й не досить ефективними. Це пов'язано з відсутністю комплексного підходу у здійсненні правового регулювання медичного туризму, недосконалістю окремих нормативно-правових актів та/або відсутністю механізмів їх реалізації. За таких умов виникає ситуація, коли правила, сформульовані в окремих законах і підзаконних нормативно-правових актах, не здатні упорядкувати суспільні відносини, розв'язати велику кількість колізій у законодавстві, а нормативно-правові акти існують незалежно від практичного життя [1]. У контексті правового забезпечення медичного туризму можна погодитися з тим, що його удосконалення потребує комплексного аналізу та використання законодавства, що регулює як медичну практику, так і туристичну діяльність. Якщо засоби державного регулювання туристичної діяльності передбачені переважно Законом України «Про туризм», а окремі аспекти – Законом України «Про захист прав споживачів», то в контексті суміщення туристичної діяльності з діяльністю щодо надання медичних послуг виявляються прогалини, у тому числі пов'язані із забезпеченням права людини на здоров'я та якісний туристичний продукт. Як показує аналіз, у здійсненні діяльності з медичного туризму здебільшого фактично має місце ігнорування засобів дер-

жавного регулювання медичної діяльності в процесі формування туристичного продукту.

Однією з причин такого стану є відсутність комплексних наукових досліджень у цій сфері, ігнорування позитивного досвіду інших країн, що, своєю чергою, призводить до суттєвих недоліків у забезпеченні державою права людини на здоров'я.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Правове забезпечення регулюючого впливу держави у здійсненні господарської діяльності досліджувалось такими фахівцями у сфері господарського права, як: О.М. Вінник, В.В. Добровольська, В.К. Мамутов, В.М. Пашков, В.А. Устименко, О.В. Шаповалова, В.С. Щербина тощо. Дослідження окремих аспектів засобів державного регулювання туристичної діяльності здійснювали А.Г. Бобкова, В.І. Ярема, В.В. Резнікова, М.В. Семенова, В.В. Манзюк та інші. Однак засобам державного регулювання медичного туризму цими науковцями досить уваги не приділялось.

Метою цієї статті є вироблення на підставі проведеного дослідження рекомендацій щодо вдосконалення засобів регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму.

Виклад основного матеріалу. Розвиток правового регулювання туристської діяльності в Україні за часів незалежності характеризується поступовим послабленням регулюючого впливу держави з одночасним розширенням договірною регулювання на рівні конкретного суб'єкта господарювання та споживача. За таких умов вирішальний вплив мають механізми саморегуляції, конкуренції, співвідношення між попитом і пропозицією. Враховуючи, що головним мотивом туристського виробництва є прибуток, то суспільні інтереси без належного захисту з боку держави відсуваються на

другий план. Як наслідок, у сучасній Україні прагнення відмовитися від всебічного контролю з боку держави як атрибута адміністративно-командної системи, розрахунок на саморегулювання суспільства потягли за собою пониження значення суспільних інтересів та гіпертрофію інтересів приватних. Сподівання на стихійну ринкову саморегуляцію призвели до падіння соціального захисту населення [2], що має особливу небезпеку в такій соціально значущій сфері, як захист права людини на здоров'я.

Держава, як зауважує С.С. Алексєєв, завжди залишається суб'єктом політичної системи суспільства і навіть у цивільних правовідносинах держава як особливий суб'єкт права може проявляти свої провладні політичні функції, однак діючи при цьому в межах Конституції та закону [3, с. 153–154]. У цьому контексті В.В. Лаптев зазначає, що державне регулювання господарської діяльності є в будь-якій країні [4, с. 15]. В.К. Макутов констатував, що останнім часом послабився, але не зник вплив застарілої концепції невтручання держави в економіку, при цьому продовжує обговорюватися ідея про адекватність правового регулювання економіки лише з боку приватного права без будь-якого предметного його опису в натурі [5, с. 18]. Однак, як зауважує В.М. Пашков, суспільно-політичне життя останніх років загострює проблеми реалізації права споживачів на одержання товарів, продукції та послуг належної якості. Якщо врахувати, що система захисту споживачами своїх прав в Україні перебуває в стадії становлення, то цілком зрозуміло, що від державного регулювання у цій сфері не слід відмовлятися [6, с. 108]. Як вказує В.В. Луць, проголошуючи свободу підприємницької діяльності, закон разом із тим встановлює й певні обмеження (межі) її здійснення. Це, по-перше, стосується кола суб'єктів, які можуть здійснювати ту чи іншу діяльність, і по-друге, переліку видів діяльності, які з огляду на шкідливий вплив на здоров'я людини, довкілля або загрозу безпеці держави потребують спеціального дозволу (ліцензії) [7, с. 10–11]. Ліцензійні умови при цьому не обмежують організаційно-правову форму та суб'єктний склад здобувачів ліцензії [8, с. 105]. О.М. Вінник вважає, що необхідність державного впливу на господарську діяльність визначається низкою вимог охорони публічних інтересів [9, с. 59]. І хоча адміністративні методи значно обмежують свободу економічного вибору, зауважує Н.О. Саніахметова, проте є такі сфери діяльності, де адміністративні методи досить ефективні [10, с. 32]. Саме тому в Господарському кодексі України (далі – ГК) ст. 5 встановлює, що державне регулювання макроекономічними процесами в оптималь-

ному поєднанні з ринковим саморегулюванням економічних процесів є основною умовою встановлення господарського правового порядку в Україні.

Підтримуючи позицію щодо необхідності регулюючого впливу держави в сфері господарської діяльності, зауважимо, що такий вплив має бути обмеженим на рівні мінімально необхідного для захисту прав і свобод людини, забезпечення безпеки господарської діяльності. Надмірність державного втручання в економічну діяльність, як і його недостатність, призводить до негативних наслідків у цій сфері. Так, І.В. Спасибо-Фатєєва зазначає, що давно стала очевидною надмірність функцій держави. І не слід забувати про те, що покладання певних функцій на суспільні структури буде можливе лише за умови, коли ці структури готові до їх прийняття [11]. Прикладом цього твердження В.М. Пашков вважає надмірність функцій держави щодо декларативного забезпечення безоплатної медичної допомоги [12, с. 111]. При цьому В.К. Макутов допускає, що найбільш поширеним типом державного регулювання можна вважати поєднання публічного та приватноправового регулювання в різних пропорціях [13, с. 96]. Тобто під час вирішення питань державного регулювання господарської діяльності слід виходити з необхідності застосування засобів державного регулювання господарської діяльності як частини здійснення державою соціальних функцій.

Таким чином, застосування регулюючого впливу держави в різних сферах суспільного життя є суворою необхідністю з метою захисту, зрештою, прав споживачів. Це твердження є особливо актуальним і у сфері медичного туризму, в якому формування туристичного продукту передбачає надання медичних послуг. Науковці звертають увагу на те, що становлення України як соціальної держави зумовлює необхідність формування механізмів, здатних забезпечити право громадян на охорону здоров'я загалом та їх медикаментозне забезпечення зокрема [14, с. 52].

У науці господарського права традиційно розрізняють дві групи методів державного регулювання: прямі (адміністративні) і непрямі (економічні). Специфіка прямих адміністративних методів полягає в тому, що вони є комплексом обов'язкових для виконання вимог і розпоряджень держави, а непрямі (економічні) допускають вплив держави на економічні інтереси [15, с. 28]. При цьому основними засобами адміністративного регулювання можна вважати передбачені ст. 12 ГК засоби регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, а саме: ліцензування, патентування, сертифікація, стандартизація тощо [16, с. 49]. Як зазначає В.В. Лаптев,

форми державного регулювання різноманітні, до них належать державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності, ліцензування окремих видів діяльності, антимонопольне регулювання, податкове регулювання, регулювання цін тощо [4, с. 16–17]. Фактично ці засоби належать до так званого дозвільного типу регулювання. Зауважимо, що, незважаючи на досить широкий спектр засобів, які використовуються державою відповідно до українського законодавства у дозвільному типі правового регулювання, у більшості практикуючих юристів він асоціюється лише переважно з ліцензуванням [17, с. 47].

Одним зі шляхів забезпечення соціальної спрямованості держави можна вважати державну підтримку окремих галузей національної економіки, діяльність яких пов'язана із забезпеченням права на здоров'я та життя, а також впровадження міжнародних стандартів [18]. Окремі науковці звертають навіть увагу на необхідність втручання держави у здійснення програмного забезпечення медичної техніки [19].

На нашу думку, певні види державного контролю є необхідними щодо господарської діяльності з медичного туризму. Останній являє собою вид господарської діяльності, що є видом туристичної діяльності з формування та реалізації туристичного продукту, який складається з комплексу загальних туристичних та медичних послуг. Специфіка медичного туризму полягає в тому, що діяльність з організації та забезпечення створення туристичного продукту (туроператорська діяльність), як і діяльність з надання медичних послуг (медична практика), належать до видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню. Це пов'язано насамперед з високим рівнем потенційних ризиків у здійсненні цих видів діяльності, що зумовлює необхідність державного захисту прав споживачів зазначених послуг. Метою ліцензування та інших видів державного контролю є необхідність забезпечення державних гарантій як захисту прав споживачів медичного туризму у цілому, так і захисту прав окремих пацієнтів на життя, здоров'я, додержання міжнародних та регіональних (європейських) стандартів надання медичних послуг. *Наслідками державного контролю з боку органів, що регулюють діяльність з медичного туризму, є забезпечення правозабезпечувальної або правоохоронної функції у вигляді адміністративного примусу шляхом позбавлення права на впровадження зазначеного виду діяльності та притягнення до відповідальності.* У цьому контексті примус виступає як важливий елемент публічної влади [20, с. 169].

Аналіз Закону України «Про туризм» показує, що фактично поряд з основними засо-

бами регулюючого впливу держави, що наведені в ст. 12 ГК, він встановлює також і інші засоби державного регулювання. Зауважимо, що у своїй основі засоби регулювання діяльності в окремих секторах економіки та на ринках окремих товарів і послуг збігаються із загальними засобами регулювання економічних відносин [21, с. 383]. Зокрема, ст. ст. 5, 17 Закону України «Про туризм» регламентує, що туристичні оператори мають в установленому порядку отримати ліцензію на туроператорську діяльність. Крім того, ст. 6 Закону України «Про туризм» встановлює, що реалізація державної політики в галузі туризму здійснюється серед іншого шляхом: 1) ліцензування в галузі туризму; 2) стандартизації туристичних послуг; 3) визначення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу; 4) встановлення системи статистичного обліку і звітності в галузі туризму та курортно-рекреаційного комплексу; 5) організації і здійснення державного контролю за дотриманням законодавства в галузі туризму. Відповідно до п. 6 ст. 15 Закону України «Про туризм» з метою забезпечення прав та законних інтересів громадян – споживачів туристичних послуг туроператор та турагент зобов'язані здійснити фінансове забезпечення своєї цивільної відповідальності (гарантією банку або іншої кредитної установи) перед туристами. Згідно зі ст. 16 Закону, страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод зі страховиками. Стаття 19 встановлює, що забороняється надавати послуги з розміщення без наявності свідоцтва про встановлення відповідної категорії.

Крім того, науковці пропонують проводити реєстрацію та облік окремих суб'єктів, що надають послуги з тимчасового розміщення та харчування, але не є при цьому суб'єктами підприємницької діяльності [22, с. 26].

Фактично вищеперелічені заходи і відносяться до прямого (адміністративного) методу.

До непрямого (економічного) методу можна віднести, згідно з новелами Закону України «Про туризм» (ст. 6), такі засоби регулюючого впливу: 1) розробка та реалізація міжнародних програм з розвитку туризму; 2) збереження цілісності туристичних ресурсів України, їх раціональне використання, охорона культурної спадщини та довкілля; 3) створення сприятливих умов для розвитку індустрії туризму, підтримка пріоритетних напрямів туристичної діяльності; 4) заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму; 5) створення сприятливих для розвитку туризму умов шляхом спрощення та гармонізації податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів регулювання тощо.

Отже, законодавець може встановлювати окремі форми державної підтримки суб'єктів господарської діяльності. Зазначені форми знайшли своє відображення і у чинному законодавстві України, зокрема ГК, а також у Податковому, Митному кодексах, відповідних нормативно-правових актах тощо [23]. Тобто держава з метою підтримки окремих галузей національної економіки або сегментів ринку може встановлювати окремі пільги або, навпаки, обмеження щодо діяльності суб'єктів господарювання [23]. Крім того, медичний туризм як складник туристичної діяльності виступає нині як фактор нарощування національної економіки, що забезпечує не лише прибутки, а і зайнятість населення, поєднуючи при цьому ринкові аспекти економічних зв'язків і соціальну орієнтацію розвитку країни.

Між тим науково-теоретичне обґрунтування сутності, концептуальних принципів застосування та розробка методологічних підходів до встановлення засобів регулюючого впливу держави у здійсненні медичного туризму є надзвичайно актуальною проблемою, що зумовлюється декількома причинами. По-перше, медичний туризм безпосередньо пов'язаний з правом на здоров'я та життя, що належать до основних соціальних прав людини, які гарантовані як міжнародними документами, так і Конституцією України. Реалізація цього права передбачає застосування державного впливу на цей вид господарської діяльності. По-друге, вирішення цієї проблеми значною мірою сприятиме зміцненню якості життя громадян, їхнього здоров'я, забезпечить реформування окремих галузей національної економіки, які є базовими в системі національних гарантій, та прискорить гармонізацію національного законодавства з цих питань до міжнародних стандартів. Разом із тим вітчизняне законодавство щодо медичного туризму має численні прогалини в регулюванні його окремих форм та видів. Сфера правового впливу на його окремі види є не лише складною, а і безпосередньо пов'язана із забезпеченням права на здоров'я. Тобто законодавець у розгляді діяльності у сфері медичного туризму як виду господарської діяльності не завжди пов'язує його з правом на здоров'я та життя, що пов'язано з невизначеністю низки тих публічних інтересів, що виникають у зв'язку із функціонуванням ринку медичного туризму. Як наслідок, законодавець не завжди системно підходить до застосування засобів державного впливу, які покликані забезпечити зазначені публічні інтереси.

Правила, за якими здійснюється просування медичного туризму до споживача (пацієнта), характеризуються насамперед своєю правовою невизначеністю. Це перш за все пов'язане з тим, що на практиці суб'єкти

медичного туризму не завжди враховують ті засоби регулюючого впливу держави, що безпосередньо пов'язані з медичною практикою, а саме з тією складовою частиною туристичного продукту, що спрямована на забезпечення лікування та/або оздоровлення споживача послуг у сфері медичного туризму. Однак сфера охорони здоров'я вже давно виходить за межі однієї галузі [24, с. 44], діяльність у сфері медичного туризму є одним із доказових фактів цього твердження.

Фактично натепер відбувається відносно стихійне формування ринку медичного туризму, однак ринок цього комплексного виду послуг не може існувати поза увагою органів, на які покладено його державне регулювання, тому ключовим завданням є визначення форм, засобів, змісту та межі цього виду регулювання. Показником у цьому разі є, з одного боку, швидке досягнення мети ринкової економіки, а саме збільшення попиту на окремі види медичного туризму щодо лікування та оздоровлення з боку споживачів (пацієнтів) та в окремих випадках отримання прибутку від туристичної діяльності іншими суб'єктами такого виду діяльності, що діють на конкурентних засадах. Не менш важливим завданням є гарантування державою безпеки здійснення цього виду господарської діяльності шляхом виключення можливостей надання в межах сформованого туристичного продукту медичних послуг, які є небезпечними для життя і здоров'я споживачів (пацієнтів) та (або) не відповідають іншим вимогам щодо цього виду діяльності.

Окремим завданням є визначення особливостей кінцевого правового механізму функціонування ринку медичного туризму у контексті збереження приватного, підприємницького інтересу його головних учасників та забезпечення публічних інтересів, що включають, зокрема, інтереси споживачів (пацієнтів) медичного туризму.

Як уже зазначалось, специфіка медичного туризму полягає в обов'язковому поєднанні двох ліцензійних видів діяльності – туроператорської і медичної практики, що зумовлює й особливості його державного регулювання.

Щодо власне туристичної діяльності, то суб'єктами господарської діяльності з медичного туризму виступають туристичні оператори, тобто юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, зокрема з лікувального туризму, а також посередницька діяльність із надання не лише спеціальних, а і супутніх послуг, які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність. На наше переконання, специфіка формування туристичного продукту з лікувального

туризму залежно від діагнозу конкретного споживача (пацієнта) такого продукту, що в подальшому зумовлює обрання медичного закладу, способу перевезення, розміщення тощо, унеможливує його стандартизацію і, як наслідок, *не дає можливість реалізувати цей продукт таким посередникам, як туристичні агенти* [25].

Вирішення питання про державне регулювання медичних послуг, які є невід'ємним складником туристичного продукту з медичного туризму, залежить від організаційно-правової форми та виду туристичної діяльності. У внутрішньому та міжнародному в'їзному медичному туризмі медичні послуги надаються на території України, тобто державне регулювання цього виду діяльності здійснюється виключно на підставі українського законодавства.

Аналіз ст. 12 ГК та Основ законодавства України про охорону здоров'я (далі – Основ) дає змогу відокремити такі традиційні для сфери надання медичних послуг засоби регулюючого впливу держави, а саме ліцензування медичної практики, стандартизація медичних послуг шляхом затвердження медичних протоколів та акредитація закладів охорони здоров'я. Відповідно до ст. 17 Основ провадження господарської діяльності в сфері охорони здоров'я, яка відповідно до закону підлягає ліцензуванню, дозволяється лише за наявності ліцензії.

З викладеного випливає, що *у внутрішньому та міжнародному в'їзному медичному туризмі до складу туристичного продукту можуть бути включені лише ті види медичних послуг, які надаються суб'єктами, створеними згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є надання медичних послуг, і які в установленому порядку отримали ліцензії на медичну практику. Окрім ліцензування, засобами регулюючого впливу держави щодо діяльності з надання медичних послуг виступає стандартизація медичних послуг шляхом затвердження медичних протоколів та акредитація закладів охорони здоров'я.*

Значно складнішою є ситуація щодо регулюючого впливу держави у здійсненні міжнародного в'їзного медичного туризму. До складу туристичного продукту цього виду медичного туризму включається надання медичних послуг за межами України, але жодних вимог щодо якості та безпеки таких послуг українське законодавство не передбачає. Фактично держава надає можливість суб'єктам туристичної діяльності пропонувати споживачам (пацієнтам) будь-які медичні послуги, які надаються будь-якими суб'єктами за межами України, що потенційно може створювати небезпеку заподіяння шкоди їхньому життю та здоров'ю.

Критичною можна назвати ситуацію у випадках лікування за кордоном не лише за власні кошти, а й лікування за кордоном за бюджетні кошти. Так, натеper лікування громадян України за кордоном здійснюється відповідно до Постанови КМУ від 27.12.2017 року № 1079 «Про забезпечення організації направлення громадян України для лікування за кордон», але при цьому відсутній будь-який механізм відбору медичних закладів, з якими необхідно укласти договори. Лише на сайті МОЗ України можна знайти відповідні рекомендації щодо отримання медичних послуг за кордоном [26]. При цьому основною підставою направлення громадян для лікування за кордоном є неможливість надання таких послуг на території України. За висновком Рахункової палати, яка у 2018 році проводила аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству охорони здоров'я для лікування громадян України за кордоном, цілісна та прозора система реалізації права українських громадян на лікування за кордоном так і не була створена. Діяльність МОЗ не забезпечило належного внутрішнього контролю за використанням коштів державного бюджету, виділених для лікування громадян за кордоном. Зокрема, двосторонні угоди з медичними закладами зарубіжних країн не уклалися, вартість послуг з лікування відповідними калькуляціями не підтверджена, ціновий аналіз вартості лікування у виборі медичних закладів не здійснювався. Не здійснювалася оцінка якості і результативності проведеного лікування [27].

Отже, фактично в цьому контексті є прогалина, яка потребує нормативно-правового врегулювання. Одним із додаткових засобів державного регулювання у здійсненні міжнародного в'їзного медичного туризму може бути обов'язкова акредитація закордонних медичних закладів в МОЗ України, при цьому спрощений порядок такої акредитації має існувати для розвинутих країн, зокрема країн ЄС, США, Канади, Ізраїлю, Австралії, Японії, Сінгапуру тощо.

Зазначимо, що до складу туристичного у медичному туризмі, окрім медичних послуг, можуть включатися й інші послуги, щодо яких застосовуються певні засоби регулюючого впливу держави. Йдеться, зокрема, про страхування, у тому числі медичне і від нещасного випадку, послуги з розміщення тощо. Зазначені послуги можуть включатися до туристичного пакета і пропонуватися споживачу лише за умови, що вони відповідають чинному законодавству.

Таким чином, до засобів регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму можна віднести: 1) ліцензування туроператорської діяльності; 2) ліцензування діяльності з

медичної практики (у внутрішньому та міжнародному візному медичному туризмі) та акредитація закордонних медичних закладів у МОЗ України, з якими суб'єкти туристичної діяльності мають права укладати договори у разі формування туристичного продукту (у міжнародному візному медичному туризмі); 3) встановлення вимог щодо фінансового забезпечення цивільної відповідальності перед споживачами послуг з медичного туризму для суб'єктів цього виду діяльності; 4) страхування споживачів послуг з медичного туризму (медичне та від нещасного випадку), що забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод зі страховиками; 5) забезпечення розміщення споживачів послуг з медичного туризму за наявності свідоцтва про встановлення відповідної категорії; 6) реєстрація та облік окремих суб'єктів, що надають послуги з тимчасового розміщення та харчування у здійсненні діяльності з медичного туризму.

Крім того, доцільно в концептуальних документах з наступним впровадженням у програмних документах передбачити: 1) створення сприятливих умов для розвитку медичного туризму та індустрії туризму в цілому з метою заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму шляхом створення сприятливих для розвитку туризму умов через спрощення та гармонізацію податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів законодавства.

Висновки

Виходячи зі специфіки поєднання приватних і публічних інтересів щодо функціонування ринку послуг з медичного туризму, можна виокремити три сфери застосування заходів державного регулювання: 1) туроператорська діяльність; 2) медична практика; 3) господарська діяльність з надання інших видів послуг, що входять до туристичного продукту (страхування, перевезення пасажирів, послуги з розміщення тощо).

З урахуванням цього слід запропонувати таку модель державного регулювання у сфері медичного туризму, яка має включати такі функції, як управління, контроль та охорона публічних інтересів.

Функція управління має здійснюватися шляхом: 1) покладання на суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сфері медичного туризму, обов'язків до активної поведінки шляхом отримання спеціального дозволу (ліцензії) на здійснення окремого виду діяльності, а саме: туроператорської діяльності, медичної практики (у внутрішньому та міжнародному візному медичному туризмі), інші види господарської діяльності (страхування, перевезення пасажирів тощо),

а також дотримання інших вимог законодавства, покликаних забезпечити якість туристичних і медичних послуг з метою дотримання конкретизованого публічного інтересу, спрямованого на забезпечення прав споживачів послуг з медичного туризму; 2) надання суб'єктам господарювання права на власні активні дії після отримання спеціального дозволу (ліцензії) в межах цього дозволу, тобто дії, пов'язані з наданням пакета туристичних послуг як таких, так і безпосередньо медичних послуг, пов'язаних з діагностуванням, наданням конкретної медичної послуги і за необхідності реабілітацією або оздоровленням з метою дотримання конкретизованого публічного інтересу, спрямованого на забезпечення реалізації права на підприємницьку діяльність; 3) покладення на суб'єктів господарювання обов'язків утримуватися від здійснення дій під наглядом державних органів контролю за медичним туризмом як таким з метою дотримання конкретизованого публічного інтересу, спрямованого на захист прав споживачів (пацієнтів).

Функція контролю передбачає здійснення: 1) попереднього контролю, який забезпечується діяльністю спеціально уповноваженого органу та діяльністю органів ліцензування з надання спеціальних дозволів (ліцензії) суб'єктам господарювання на окремі види, зокрема туроператорської діяльності, медичної практики та інших видів діяльності, які потребують ліцензування; 2) поточного контролю, який здійснюється впродовж усього періоду здійснення діяльності суб'єктом господарювання із забезпечення дотримання вимог законодавства у сфері медичного туризму; 3) наступного контролю, який полягає у перевірці факту виконання вимог законодавства відповідно до приписів контролюючих органів.

Функція охорони публічних інтересів охоплює: 1) позбавлення права на впровадження зазначеного виду діяльності; 2) притягнення до адміністративно-господарської відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Пашков В. Інституціональний механізм господарсько-правового забезпечення регулюючого впливу держави на здійснення діяльності у галузі охорони здоров'я. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 5 (137). С. 50–53.
2. Пашков В.М. Публічні інтереси в галузі обігу лікарських засобів. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 7. С. 60–63.
3. Алексеев С.С. Общая теория права. В двух томах. Т. II. Москва: Юрид. лит. 1982. 360 с.
4. Лаптев В.В. Предпринимательское право: понятие и субъекты. Москва: Юрист, 1997. 140 с.

5. Мамутов В.К. Развитие хозяйственно-законодательства и хозяйственно-правовой мысли в суверенной Украине : науч. доклад. Ин-т экономико-правовых исследований НАН Украины. Донецк, 2004. 40 с.
6. Пашков В.М. Особливості правового регулювання обігу лікарських засобів : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2005. 207 с.
7. Луць В.В. Контракти у підприємницькій діяльності : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 560 с.
8. Пашков В.М. Еволюція правового статусу закладів охорони здоров'я у законодавстві України. *Медичне право*. 2017. № 3. С. 104–111.
9. Вінник О.М. Господарське право : курс лекцій. Київ : Атіка, 2004. 624 с.
10. Господарське право України : навчальний посібник / За заг. ред. проф. Н.О. Саніахметової. Харків : «Одіссей», 2005. 608 с.
11. Спасибо-Фатеева І.В. Не створюйте протилежності. *Вісник Академії правових наук України*. 2005. № 3(42). С. 120–129.
12. Пашков В.М. Проблеми правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я (господарсько-правовий контекст). Київ : МОРІОН, 2009. 448 с.
13. Мамутов В.К. Экономика и право : сб. науч. тр. Киев : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
14. Пашков В.М. Економічна політика держави на фармацевтичному ринку. *Підприємництво, господарство і право*. 2013 (211). № 7. С. 51–55.
15. Господарське право України : навчальний посібник / За заг. ред. проф. Н.О. Саніахметової. Харків : «Одіссей», 2005. 608 с.
16. Пашков В.М. Державне регулювання діяльності у галузі охорони здоров'я. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 8. С. 46–49.
17. Пашков В.М. Дозвільний тип правового регулювання у сфері охорони здоров'я. *Медичне право* 2017. № 1(19). С. 47–54.
18. Vitaliy M. Pashkov, Iryna A. Golovanova, Andrii A. Olefir. The impact of the legal regime of intellectual property protection in the pharmaceutical market. *Wiadomości Lekarskie*. 2016, Nr 3 (cz. II). Tom LXIX. P. 582–586.
19. Vitalii Pashkov, Nataliya Gutorova, Andrii Harkusha. Medical device software: defining key terms. *Wiadomości Lekarskie*. 2016, tom LXIX, nr 6. P. 813–817.
20. Тихомиров Ю.А. Публичное право : учебник. Москва : Издательство БЕК, 1995. 496 с.
21. Господарське право : підручник / Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін.; за заг. ред. Д.В. Задихайло, В.М. Пашкова. Харків : Право, 2012. 696 с.
22. Бобкова А.Г., Ярема В.І, Манзюк В.В. Правовий статус суб'єктів туристичної діяльності : монографія. Ужгород : ПРАТ «Видавництво Закарпаття», 2013. 272 с.
23. Пашков В. Особливості забезпечення діяльності суб'єктів господарювання на фармацевтичному ринку. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 8(224). С. 32–36.
24. Охорона здоров'я в Україні: організація та законодавче забезпечення / І.А. Голованова, В.П. Лисак, В.М. Пашков та ін. Київ : МОРІОН, 2014. 236 с.
25. Гнедик Є.С. Суб'єкти лікувального туризму та їх господарсько-правова характеристика. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 1. С. 45–49.
26. МОЗ. Лікування за кордоном. Рекомендації для громадян України, які мають намір отримати медичні послуги за кордоном. URL: <http://moz.gov.ua/likuvannja-za-kordonom>
27. В Україні не створено цілісної та прозорої системи лікування за кордоном. Рахункова палата України. 25.05.2018. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16756049>

Обоснована необхідність регулюючого впливу держави в сфері медичного туризму. Проаналізовані передбачені українським законодавством о туризмі засоби регулюючого впливу держави. Доказано, що в сфері медичного туризму при формуванні туристичного продукту існує необхідність об'єднання регулюючого впливу держави, що застосовується по відношенню до туристичних послуг, з засобами, що використовуються по відношенню до медичної діяльності. Обоснована цілесобразність гармонічного поєднання приватних і публичних інтересів в сфері медичного туризму. Предложена модель регулюючого впливу держави в сфері медичного туризму.

Ключевые слова: медичний туризм, публичні і частні інтереси, регулююче вплив держави.

The necessity of the regulatory impact of the state in the field of medical tourism has been substantiated. Analyzed the means of state regulation of tourism in accordance with the legislation of Ukraine. Proved the need for a combination of state regulation of the tourist product and medicine in the regulation of medical tourism. The expediency of the harmonious combination of private and public interests in the field of medical tourism has been substantiated. A model of the regulatory impact of the state in the field of medical tourism has been proposed.

Key words: medical tourism, public and private interests, regulating influence of state.